

UNDER DANNEBROG

MARINEFORENINGENS MEDLEMSBLAD

ORGAN FOR SØVÆRN OG SØFART

6. AARGANG

REDAKTØR: KAPTAJN H. EWALD

HÆFTE VII

AARSABONNEMENT 3 KR.	UDGIVER: MARINEFORENINGEN EKSPEDITION: FORENINGENS KONTOR MØNTERGADE 22, MEZZANINEN, TELEFON: BYEN 3448 ANNONCEEKSPEDITION: DR. DAGMARS ALLÉ 22 VALBY — KØBENHAVN, TELEFON: VALBY 828 x	ENKELTE NUMRE 25 ØRE
----------------------	---	----------------------

FORENINGSMEDDELELSER M. M.

VED E. W. MARSTON, VALDEMAR SCHOU og AXEL IUEL

Den 23. Juli — 200 Aars Dagen for *Tordenskjolds* Erobring af Marstrand — henlagdes ved Heltens Statue en Krans med signerede Baand fra Marineforeningen.

DE FYNske MARINEFORENINGERS FLAGFEST I FAABORG

»I Anledning af Dannebrog's 700 Aars Jubilæum havde Bestyrelserne for Faaborg, Odense og Thurø Marineforeninger sendt Indbydelse til de øvrige fynske Kredse om at deltage i en festlig Sammenkomst i Faaborg d. 15 Juni. — Desværre var de indbudte Foreninger ret faatalligt repræsenteret, men saa meget talrigere var Indbydernes Medlemmer med Damer komne til Stede. — Fra Torpedobaaden »Nordkaperen«, som var stationeret i Faaborg, var indbudt Chefen Premierløjtnant *Nørgaard* med Frue, Løjtnant *Andersen*, to Underofficerer og to Menige.

Efter Iltogets Ankomst samledes Deltagerne, ialt c. 200 Damer og Herrer, paa Banegaardspladsen, og herfra marscheredes med Musik i Spidsen gennem Østergade til Havnen, hvor den flagsmykkede Damper »Ellen« laa parat til at sejle Selskabet til Dyreborg. Efter Landgangen her spadseredes til Sommerhotellet, hvor Marineforeningens Flag blev hejst i Haven under de sædvanlige højtidelige Former.

Derpaa traadte Telefonmester *Buchgreitz*, Odense, frem for at minde om Dagen. Han udtalte, at en af de smukkeste Beretninger, vi kender, vel nok er Sagnet om Dannebrog's Tilstedekomst, da Danskerne for over 700 Aar siden vandt Sejr i Estland over Hedningerne, og vi ved, hvorledes det danske Flag derefter har vajat nu i 700 Aar. Han gav en kort Oversigt over Flagets Historie, og omtalte til Slut Sønderjyllands Genforening med det gamle Moderland, og med Ønsket om, at Dannebrog altid maatte vaje over et enigt dansk Folk, udbragte han et kraftigt besvaret Leve for Flaget.

Der blev nu drukket Kaffe, og derpaa spadseredes under Musikens Toner tilbage til Damperen, som ved 5 Tiden var tilbage i Faaborg Havn, hvorfra Deltagerne begav sig til Sportspladsen for at deltage i den store Procession, som udgik herfra til »Voigts Minde«.

Ved 6½ Tiden samledes Marineforeningernes Medlemmer med Damer i et Antal af et Par Hundrede i Festsalen paa »Rasmussens Hotel« til Festmaaltid.

Fabrikant *C. C. Jensen* bød som Formand for Faaborg og Omegns Marineforening Velkommen og talte senere for Hs. Maj. Kongen, idet han mindede om den Glæde, som det var for Hs. Majestæt og os alle at være Vidne til al den Ære, der blev vist Dannebrog samtidig med Udsigten til Opfyldelsen af Sønderjydernes Haab om Genforening med Danmark.

En Henstilling om at afsende en telegrafisk Hilsen til Kongen vedtoges med Akklamation.

Købmand *Larsen*, Fjellebroen, talte for Flaget med Ønsket om, at Dannebrog altid maatte vaje over et frit og enigt dansk Folk.

Den tredje og sidste officielle Tale holdtes af Mægler *R. S. Hansen*, Thurø, som erindrede om den smukke Maade, hvorpaa Marinens og Handelens Skibe søger at bevare det danske Flag rent og uplettet, hvor de færdes saavel ude som hjemme. Marineforeningerne har ogsaa den nationale Opgave at skulle værne om Flaget og derunder samle alt, hvad der er godt, og i Haab om, at dette maatte lykkes, udbragte han en Skaal for Marineforeningerne.

Borgmester *Brorsen* rettede en Tak til Marineforeningerne, fordi de havde villet samles her i Faaborg i Dag og derved bidraget til at forhøje Stemningen ved Flagfesten her. Han sluttede med et Leve for de danske Marinere som dem, der i første Række fører det danske Splitflag og hævder det med Hæder og Ære.

Talerne gik iøvrigt Slag i Slag, afvekslende med nationale og gemytlige Sange. Af Talerne nævner vi: Købmand *Fasting* fra Odense for Damerne, Løjtnant *Andersen* for Kaptejn *Ewald* som Marineforeningernes Stifter, Telefonmester *Buchgreitz* fra Odense for den danske Somand, Værkfører *Grundtmann* fra Odense for Faaborg Marineforening, Fabrikant *C. C. Jensen* for den nystiftede Forening paa Thurø (der var mødt til Festen med 58 Deltagere), Telefonmester *Buchgreitz* for den 75-aarige Mægler *H. A. Hansen* fra Thurø som en af Deltagerne i Slaget ved Helgoland, Mægler *H. A. Hansen* oprullede nogle enkelte Episoder fra det berømte Helgolandsslag og sluttede med en Skaal for Orlogsmarinens dygtige Officersstand. Maskinmester *Nimb* fra Odense talte for Marinens Underofficerer og Menige, og Værkfører *Grundtmann* udtalte en Tak til Marineforeningernes Hovedbestyrelse, som her var repræsenteret ved Fabrikant *C. C. Jensen* og Telefonmester *Buchgreitz*.

Nu bødes Velbekomme, og efter at Kaffen var indtaget, spillede op til et muntert Bal, der dog blev ret kortvarigt for de Fremmede, som maatte bryde af for at komme med Toget herfra Kl. 10.25, men paa forskellig Maade gaves Udtryk for, at det havde været en behagelig Sammenkomst for dem paa Flagdagen i Faaborg.

Sent paa Aftenen indløb Svartelegram fra Hans Majestæt Kongen: »Bringer fynske Marinere min hjerteligste Tak og Hilsen. *Christian Rex*« ligesom der indløb telegrafiske Hilsener fra Kaptajn *Ewald* og Formanden for Grenaa-Kredsen, Havnefoged *Bilde*.

AFDØD VETERAN.

Den 12. Juni afgik fhv. Landmand, Veteran fra 1864, *Johan Jensen* ved Døden i en Alder af næsten 92 Aar. —

Jensen var født ved Daugaard Strand, Vejle Fjord, og har i flere Aar været bosat paa Assendrup Mark. — For c. 12 Aar siden flyttede han til Vejle.

Afdøde der trods sin høje Alder var en livlig interesseret Mand, var Æresmedlem af Selskabet de danske Marinere for Vejle og Omegn. —

Jensen blev paa Sessionen udskrevet til Søværnet, men blev ikke straks indkaldt, da han kom ind under Benævnelsen »Gammelmandsson«, senere blev han indkaldt og gjorde bl. a. Tjeneste om Bord paa Kanonbaaden »Hertha« i Kampen ved Helgoland. —

Ved Graven paraderede Medlemmer af Marineforeningen med florumvunden Fane for at vise den afdøde gamle Veteran og Æresmedlem den sidste Ære.

90 AAR.

En gammel Mariner, Veteran fra 1848, forhenværende Glarmester *O. Hansen*, København, fyldte for nogen Tid siden 90 Aar. Han deltog med den Kanonbaads-Flotille, hvormed han var udkommanderet, i flere Smaatørefninger i de 3 Krigsaar 1848—49—50. Trods sin høje Alder er den gamle Mariner rask og frisk og stærkt interesseret i alt, der vedrører den danske Marine.

HANDELS- OG SØFARTSMUSEET PAA KRONBORG

De Ting, som ligger umiddelbart for os er ofte dem, vi sidst faar Øje paa — Det er vist om en indkærneret Københavner man fortæller den Historie, at først nogle kære Provinsslægtninges Besøg foranledigede ham til at stifte Bekendtskab med de Museer og Samlinger i hans By, som han i Aaringer kun kendte ude fra, og næppe skænkede en Tanke, om han overhovedet anede deres Existens. Om dette Besøg foranledigede ham til senere Besøg — ja, derom melder Historien intet, men talrige har hans paafølgende Visitter næppe været, og deri ligner han sikkert Mængden af sine Byesbørn. Vi savner — desværre for os — som oftest Anledningen, vi savner det, som alle de Tilrejsende, som alle Turisterne har — det som vi selv har, naar vi er ude paa Rejse — nemlig Tid. Og hvordan gik det os ikke da vi ifjor aflagde Besøg i Helsingør, hvor vi paa Kronborg stod overfor et fuldbyrdet Faktum: Handels- og Søfartsmuseet, hvis Existens vi vel kendte forud, men hvis nærmere Forhold var os et *terra incognita*, hvis Tilløkkelser det for første Gang var os beskaaret at stifte Bekendtskab med og hørte Belæring af. Og blandt de elskværdige Helsingørianere, som mottog os, viste der sig at være mere end en, der, ærligt følgende Lands Sæd og Skik, aldrig havde sat sine Ben paa det Museum, som allerede den Gang i 4 Aar havde haft tilhuse i hans By, og endda i de skønneste Rum i Nordevropas skønneste Slot. Men der skal derfor intet høre sig dem, saavist som det er uheldigt at kaste med Sten for den, som selv boer i et Glashus — vi er alle lige gode eller lige daarlige paa det Omraade — og kan kun ønske os selv mere — Tid. Forøvrigt havde vi heller ikke den Dag Tid nok til at faa mere end netop et flygtigt Indtryk af en Institution, hvis Trivsel vi kun kan ønske, saavist som den paa en udmærket Maade giver os et Indblik i vort Folks Færden til Vands og til Lands i Følge med den bevingede Gud Mercurius, i henfarne Dage og indtil vor Tid. Der findes sikkert mange, som gerne stifter nærmere Bekendtskab med dette Museum og det Arbejde, som er gaaet forud for at tilvejebringe disse Samlinger, der utvivlsomt ad Aare vil vokse sig større og større, efterhaanden som Kendskabet til Søfartsmuseet breder sig i videre Kredse, og det turde derfor ikke være afvejen her at forsøge paa at bidrage dertil, ved at give nogle Oplysninger om Museet og dets Virken.

Museet oprettedes i 1914 paa Initiativ af Staten og private Bidragydere og samme Aar anvist første Gang af Handelsministeriet de af Rigsdagen bevilgede 10,000 Kr. til Driften, efter at i Maj Maaned s. A. Indenrigsministeriet havde givet Tilsagn om at ville stille den tidligere Malerisamlings Lokaler i Kronborgs nordre Fløj til Disposition for et Museum for Handel og Søfart. Et Opraab, undertegnet af de bedste Navne, vort Land ejer indenfor Handel og Søfart, udgik samme Aar, med Opfordring til at støtte Museet, og i dette Opraab gjordes Rede for Museets Opgaver, idet man mindede om, at Kronborg, der er rejst af Kong Frederik den II for Sundtoldspenge, saaledes er knyttet til Handel og Søfart, og at man indenfor dets Mure vilde samle de synlige Minder fra Sundtoldens Tid, herunder ogsaa de Kunstværker af enhver Art, som danske Konger lod udføre for Sundtoldens Regning, eller lod indkøbe ved Tolderne i Helsingør, Minderne om de gamle Handelskompagnier, det ostindiske, det grønlandske, det guineiske og andre, som alle her vilde faa deres rette Plads — om det følgende Aarhundredes store asiatiske Kompagni, — om de store Handelshuse og de store Købmænd i Slutningen af det attende og Begyndelsen af det nittende Aarhundrede, da Firmaerne drev Handel med egne Skibe — om det nittende Aarhundredes Begivenheder i Handel og Søfart, og op til de Dage, vi selv oplever, og som Eftertiden maaske engang vil betegne som de mær-

keligste af dem alle. Af alle disse Perioder skulde Afbildninger af Skibe, Skibsværfter, Handelspladser, gamle Skibspapirer m. m., give et Billede, saaledes, at Museet anskueliggjorde hele vor merkantile Historie til Lands og til Vands, paa Island, Grønland, Færøerne og dansk Vestindien. Da Museet tillige er tænkt som et Marinemuseum, skulde det tillige rumme Afbildninger og Modeller af Orlogsskibe fra Fortid og Nutid.

Til Direktør for Museet udsaa man tidligere Inspektør ved Museet paa Frederiksborg, E. F. S. Lund.

Museet er inddelt i 3 Afdelinger, hvoraf 1ste omfatter dansk Handel og Søfart med Øresundstolden som handels-historisk Baggrund, herunder ogsaa de danske Kolonier.

2den Afdeling omfatter Orlogsflaaden og dens Historie, og 3die Afdeling Navigation, Fyr- og Vagervæsen, Lods- og Redningsvæsen, Havne, Telefon- og Telegrafvæsen, derunder Søkabelarbejde, Dykkerarbejde, Fiskeri, m. m., samt endelig et Bibliothek, svarende til ovenførte Rammer.

Som man ser: en Mangfoldighed af Enkeltheder indenfor de enkelte Afdelinger, tilsammen, hvis det lykkes af faa Rammerne fyldte — hvad Museets hidtidige Virksomhed tyder paa — dannende et yderst interessant Billede af Epoker i vort Lands Historie, som Danske nødvendigvis maa nære Interesse for, ikke mindst i den Tid som kommer, hvor vi, efter Verdenskrigens Rædsler, atter tør se fremad med Forhaabninger for Handel og Søfart og med større Forstaaelse hos de forhen Indifferentede af disse Samfundsfaktoreres uhyre Betydning, og med fuld Erkendtlighed overfor Landets Sømandsstand for dens Daad i trange Tider.

Skulde man som Lægmand gengive sit Indtryk af dette Landets yngste Museum, vil dette Indtryk være uløseligt knyttet til de herlige Omgivelser hvori Samlingerne fremtræder — nemlig det ærværdige Slot, i hvis Sale de mange Minder fra Fortid og Nutid er opstillede — og det er godt saaledes, thi er der Minder i vor Historie som staa klart for enhver, hvis Vugge stod mellem Øresund og Vesterhav, saa er det Tiden omkring Frederik den 2den og hans Søn Christian den 4de, maaske mest den sidste, og seer vi paa Modellerne af de gamle Skibe fra hine Dage, som Salene rummer, vil vi samtidig kunne tænke paa, at i disse samme Rum har begge Konger færdedes og maaske lagt Planerne til mangen Færd paa Havet i Fred og i Orlog. Gennem det nordlige Trappetaarn kommer man paa 1ste Sal til Forværelset med et mægtigt Fregatflag, med Billeder af gamle Søkampe mellem svenske og hollandske Skibe, en Konstruktionstegning af Niels Juels Flagskib »Christianus Quintus«, forskellige Søkort, m. m. Tilvenstre herfor naar man gennem to mindre Værelser med Samlinger af nautiske Instrumenter, Modeller og Malerier, til det saakaldte »Kongens Kammer«, en pragtfuld Sal, Frederik den 2dens og Christian den 4des daglige Opholdsrum, med smukt Stukloft med hollandske Loftsmalerier, vel nok indtil videre Museets Hovedsal, indtil den ad Aare kan overgaa til en Slags Festsal, kun anvendt til Opstilling af enkelte Møbler og Ophængning af Gobeliner. — Pladsmangel har nødvendiggjort, at man endnu maa tage dette herlige Rum i Brug som Museum, og her findes da en Mængde højt interessante Ting, ligefra Modeller af de gamle Ostindiefarere til Dampskibsmodeller fra »Det Forenede Dampskibsselskab« Svitzers Bjergningsentreprise, Helsingørs Jernskibsbyggeri, Modeller af Dampfærger, Fyrskibe, et Dampfærgeleje og utallige andre Ting, som det vilde føre for vidt at opremse — de maa sees. Under Loftet hænger talrige Kontorflag fra danske Selskaber, »D. F. D. S.« og »Ø. K.«, »C. K. Hansen«, og mange andre, fra Cornelius Knudsen findes en kostbar Samling nautiske Instrumenter, Dansk Fiskeriforening, Søkort fra Søkortarkivet, Laugssager fra Skipperforeningen i København, Papirer og Dokumenter fra Sundtoldens Tid, — nok til at fordybe sig i i Dage. Men Pladsman-

gelen mærkes altfor tydeligt, — der findes her tilstrækkeligt Materiale til flere Sale af samme Størrelse, og man maa nærmest forbavses over, at det er lykkedes Museets Direktør at tilvejebringe den Overskuelighed, som allerede findes. I Monterer findes ogsaa her Dokumenter vedrørende det helsingørske Lodsvæsen, denne gamle betydningsfulde Institution, og ogsaa det helsingørske Færgelaugs Dokumenter har i Salens Karnap fundet Plads sammen med en Del meget gamle Afbildninger af Kronborg. Store Nordiske Telegrafelskab, Burmeister & Wain, Redningsvæsenet, alle har de vist Museet deres Velvilje og ydet Samlinger, som her er alment tilgængelige og fortjener at kendes i videste Kredse. Et Blik ud over denne Sal med dens Mangfoldighed af Genstande giver i sig selv et Indtryk, som ikke glemmes, af Handelens og Søfartens evigt skiftende Liv, af Dag og Daad, af Opgang og Nedgang i Landets Historie — ansuelig Danmarkshistorie.

Det følgende Værelse rummer Begyndelsen til en Samling Portrætter af vor Handels Stormænd med Tietgen i Spidsen, Moses Melchior, Puggaard og mange flere. Derpaa følger et Værelse med Minder om de tre store Kompagnier, det ostindiske, det asiatiske og det østasiatiske. Navnlig det sidste har ydet Samlinger, som lyslevende viser os den verdensomspændende Virksomhed, der er opvokset under vore egne Øjne og dog har al Æventyrets Glans over sig. Den Samling bør alle kende. Men ogsaa det gamle asiatiske Kompagni vidner om en Storhedstid i det attende Aarhundrede, det vel er værd at stifte Bekendtskab med, da Kompagniet herskede over store Kolonier med Forter og Fæstninger.

En overordentlig fyldig Samling fra »Den Kongelige Grønlandske Handel« findes i det næste Værelse og i Gangene Nord for dette. Her kan man i alle Træk følge »Handelens« Liv og Virken ved Malerier, Tegninger, Modeller og grønlandske Redskaber og en interessant Samling af Produkter fra vor nordligste Koloni.

I det sidste af Museets Værelser findes Billeder fra Vestindien og Guinea, overladte Museet af Finansministeriet og Handelsministeriet, bl. a. rummende en højst morsom Samling Akvareller af vestindiske Uniformer fra Frederik den 6. Dage, hvor selv en ganske jævn Koloniembedsmand ved passende Lejligheder kunde iføre sig en sjælden Uniformspragt, imod hvilken vore Dages Uniformer er for intet at regne.

Endnu en Sal raader Museet over, nemlig det imod Nordøst, tilhøjre for Trappen liggende »Dronningens Kammer«, et Rum, der kun i ringe Grad staar tilbage for det tidligere nævnte »Kongens Kammer« hvad Arkitekturen angaar, men i museumsmæssig Henseende, for Anskuelighedens Vedkommende, gør et friere Indtryk end dette. De Samlinger fra Orlogsflaadens Omraader, som her findes, giver en udmærket Anledning til at anstille Sammenligning, og at forestille sig, hvor glimrende alle Museets Ting vilde komme til deres Ret, hvis Pladsforholdene tillod det. Her staar Monterne frit og let tilgængelige, og Lyset paa de mange Malerier har frit Indpas uden at hindres af noget. Her findes smukke Ting fra Orlogsværftet — gamle nautiske Instrumenter, Konstruktionstegninger, Søkort, mange Billeder af Søslog, Tegninger af Eckersberg, og i det i Salens østligste Hjørne værende Karnapværelse en Samling Marineuniformer.

At sige, at man ved denne kortfattede Beskrivelse af Museet blot i ringe Grad har formaaet at gengive dets Indhold, vilde være Overdrivelse, — der findes for den,

der blot har mindste Sans for slige Ting, et Eldorado af synlig Historie, der ikke virker trættende i samme Grad, som ellers ofte er Tilfældet paa Museer, hvor Tingenes Mængde paralyserer Hjærnen, inden man er naaet ret langt, — thi kan Museumsbesøg være trættende i al Almindelighed, hvor langt mere er dette da ikke Tilfældet, hvor man yderligere skal kæmpe sig frem til det, man ønsker at se. Efterhaanden som Handels- og Søfartsmuseet bliver stærkere besøgt — og Besøget er stærkt stigende — vil Udvidelser være paakrævede, ogsaa for at kunne opfylde Kravene til en forsvarlig Overskuelighed. I det Hele taget kommer man ved at se dette unge Museum i disse Omgivelser til at tænke paa, at hermed synes dette vort skønneste og stilreneste Ranaissanceslot egentlig rettest anvendt, da det dog ikke mere har Betydning som Fæstning eller Kongebolig, nemlig som Museum og som fredet Minde. Slottet bør føres tilbage til sin oprindelige Skikkelse, befries for de under Frederik den 6te foretagne meget uheldige, med højst unænsom Haand udførte Ombygninger, der tjente til at skaffe Garnisonen Plads. Blandt andet blev ved denne Lejlighed den store Sal over Kirken i søndre Fløj ganske roligt delt til to Etager ved at indskyde et Bjælkelag. Det vilde være en Nationalulykke, om Kronborg en Dag kom til at dele Skæbne med Frederiksborg i 1859. Saalænge Slottet finder Anvendelse som nu, vil ingen jordisk Magt kunne sikre imod, at en saadan Katastofe kan ske, trods al Forsigtighed og al Brandvagt. Den Dag, Ulykken sker, vil Alle ytre den dybeste Beklagelse, og en heftig Kritik vil rejse sig mod dem, som ikke handlede til Slottets Bedste, medens Tid endnu var. Og sikre Forhold paa dette Omraade naaes ikke, før Bygningen fuldstændig evakueres og Belysnings- og Opvarmningsforholdene ordnes paa fuldt betryggende Maade i Lighed med paa Frederiksborgmuseet. Ogsaa af andre Grunde vil Militærets Bortdragnings fra selve Slotsbygningen være heldig, ligesom man under Verdenskrigen demonterede Slottets Søbatterier af Hensyn til Bygningens Sikkerhed, idet denne da ikke kunde betragtes som Fæstning. Selv om der hos mange af vore nulevende Officerer og Soldater knytter sig mange Minder fra deres Uddannelse til det gamle Slot, vil Officersskolen, der ligger udenfor de indre Værker, dog vedblivende kunne knyttes til Slottet — og til Mandskabet vil der uden Tvivl kunne findes Plads under mere hygiejniske Forhold end dem, der nu bydes dem i Slottet, hvis Sikkerhed vel kan være en ny Kaserne værd. Man har jo i de senere Aar ikke næret Betænkelse ved at skaffe nye og moderne indrettede Kaserne til Gavn for alle Parter, og her turde tvingende Grunde tale for det samme.

I det store og hele bør al Beboelse og al Færden med tilfældig Ild og Lys paa det strængeste forbydes i Slottet, den nødvendige Belysning være elektrisk, og Opvarmningen ske ved Centralsystem med Tilførsel udefra.

Det herværende Museum staar i livlig Forbindelse med lignende Museer i andre Lande — store og stærke Institutioner, og af dette Samarbejde vil sikkert i Aarenes Løb fremgaa store Resultater for vort Museum under Direktør Lunds Ledelse — og hans Arbejde for Sagen bør medgives de bedste Ønsker, saaledes at dette Museum maa opnaa det samme Ry, som alt er Tilfældet med vore ældre Samlinger, for Velordnethed og Plan — og værdifuldt Indhold. Dertil kræves ogsaa Plads, og det haaber vi at en nær Fremtid vil bringe, til Gavn for Slottet og til Gavn for Handels- og Søfartsmuseet.

E. W. MARSTON.

FORTÆLLINGER FRA SØKRIGEN

Medfølgende Beskrivelse af Kampen i Helgoland Bugt den 28. August 1914 mellem engelske og tyske Skibe er taget fra en engelsk Bog »The Sub« af Taffrail, der fortæller om en ung engelsk Løjtnants Deltagelse i Krigen. Begivenhederne hentyder vel til de faktiske Forhold; men Beretningen maa dog ikke tages altfor bogstavligt. Først beskrives den unge Mands Ophold som Kadet paa Skolerne i Osborne og Dartmouth, og netop ved Begyndelsen af Verdenskrigen udnævnes *David Munro* til Løjtnant. Han udkommanderes med en Destroyer og fortæller sine Oplevelser under Krigen. Et af Afsnittene handler om Kampen i Helgoland Bugt den 28. August 1914.

For at rekapitulere denne Begivenhed skal jeg anføre at de engelske Styrker Natten mellem den 27. og 28. nærmede sig Helgoland. Destroyerne gik forrest, fulgt af Krydserne. De engelske Afdelinger gik spredt mod et Mødested for der at samles med materiel Overlegenhed, og Planen var udmærket tilrettelagt. Først sendtes Destroyerne frem for at ødelægge de tyske Torpedofartøjer; da derpaa de tyske Krydsere kom til Hjælp, sendte Engelskmændene deres lette Krydsere frem, da der kom Meddelelse om, at ogsaa en stor tysk Krydser nærmede sig, sendtes Kampkrydserne frem. Angrebet resulterede i Ødelæggelsen af de 3 tyske Krydsere »Mainz«, »Köln« og »Ariadne« samt af en Torpedobaad. Engelskmændene mistede intet Skib, men nogle af dem led alvorlige Havarier.

Om denne Kamp fortæller *David Munro* følgende, i det han begynder sin Beskrivelse tidlig om Morgenens, medens Destroyerne nærmer sig Helgoland.

»Længe før Daggry havde Folkene skaffet og var mønstret. Vejret var smukt, der var ikke en Krusning paa Vandet, og da de første Tegn paa Dagens Komme saas i Øst, stirrede alle, som var paa Dækket, ud i den disede Luft for at se gennem Morgentaagen, som laa lavt over Vandet. Det var et spændende Øjeblik, for Helgoland var nu ikke saa farlig langt borte, og hvert Øjeblik kunde vi vente at se den mørke Silhuet af en fjendtlig Krydser eller Jager.

Dagen brød frem, og der var stadig intet at se; efterhaanden som vi nærmede os Land, blev Disen tættere, og tilsidst kunde vi knap se et Par Sømil. Vi dampede videre, og nærmede os mere og mere vort Maal.

Jeg var paa Broen, hvor jeg havde været en Times Tid; Klokken var henimod 7; jeg stod og saa paa alle de smaa sorte og hvide Ænder, der svømmede omkring parvis, hver lille Mand med sin Kone; naar vi indhentede dem, saa de forskrækkede paa os, de syntes maaske ikke om os, de stak deres lille Hale i Vejret og forsvandt med et Plump ned i det mere rolige Dyb. De stakkels Fugle, vi forstyrrede deres fredelige Idyl. Jeg saa paa dem med en Del Interesse, vi var jo nu saa nær ved den tyske Kyst, at det maatte være tyske Fugle, ikke engelske, som vi kendte saa godt.

Mine Tanker blev afbrudte af Chefens pludselige Raab, jeg saa forefter, og fik Øje paa den lange Silhouet af en fjendtlig Jager endnu halvt skjult af Disen, som hang i Øst. Den var henved $2\frac{1}{2}$ à 3 Sømil borte, og »Arethusa«, vort førende Skib, maatte have set den omtrent samtidig, thi straks efter vajede et Flag fra dens Top.

»Fjerde Division beordres til at jage østefter«, meldte Signalgasten, der aflæste Signalet i sin Kikkert.

De fire Destroyers, som ikke hørte til vor Division, startede for fuld fart under tiltagende Røg og piskende Vandet hvidt agterude. De lignede et Kobbelt Terriers, som for efter en Rotte. Medens Tyskeren vendte Agterenden til, afventede vi aandeløs, hvad der vilde ske.

I Løbet af et Par Minutter efter at vi havde set den første Jager, blev flere og flere fjendtlige Torpedofartøjer synlige i Disen. Atter signalerede »Arethusa« og forandrede

samtidig Kursen lidt for at afskære dem fra deres Basis, derpaa fulgte et Glimt og en Sky af brun Røg fra dens forreste Kanon. Det dybe Knald naaede vore Øren, det var Kampens første Skud, og før vi saa Skuddets fjerne Plask og hørte den dumpe Lyd af Sprængningen, forcerede vi frem. Tyskerne havde kun et at gøre, at søge Frelse i Flugten.

»Nu gaar det som det skal«, sagde Chefen.

Det vilde være ganske hen i Vejret, hvis jeg blot forsøgte paa at beskrive Kampen som Helhed efter min personlige Iagttagelse. Det var ingen regelmæssig Kamp mellem Eskadrer og Flotiller, der bekæmpede hinanden i ordnet Formation, det var snarere en Melé eller spredte Dueller, der udkæmpedes over et saa stort Areal, at vi ikke havde nogen Ide om, hvad der gik for sig, uden netop det lidt, vi saa. Hvad der tillige forøgede Usikkerheden var, at Sigbarheden Dagen igennem ikke var mere end omtrent 6000 yards.

I næsten en hel Time forfulgte vi flere Torpedojagere og Torpedobaade, som forcerede mod Helgoland. Vi skød stadig under Forfølgelsen, men skønt vi saa vore Projektiler vande omkring dem, var det dog umuligt at se Resultatet af Skydningen paa Grund af Disen og den store Distance. Og dog tror jeg ikke de slap helskindet fra det.

Klokken var omtrent 8, da vi pludselig saa Omridset af to større Skibe paa Bagbords Side af »Arethusa«. Det ene havde 4 Skorstene og det andet 2. Et Øjeblik efter var vi sikre paa, at det var tyske Krydsere. »Arethusa« koncentrerede sin Ild hovedsagelig paa den nærmeste, men engagerede dog dem begge to, og i et Kvartertid fortsattes den ulige Kamp mellem det ene britiske Skib, et helt nyt Skib, som først havde forladt Værftet 48 Timer forinden, og to fjendtlige Krydsere af samme Størrelse foruden adskillige Destroyers, som sluttede sig til Krydserne. Vi britiske Destroyers, der var ret spredt, gjorde hvad vi kunde for at hjælpe, skønt Afstanden var alt stor for vort Skyts.

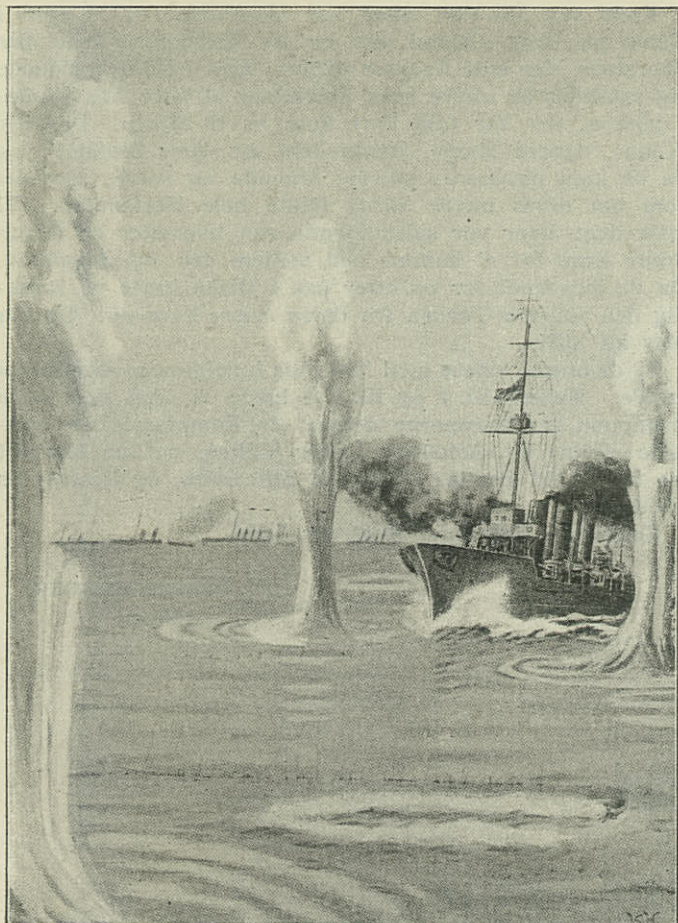
Jeg skal aldrig glemme det storartede Skuespil af »Arethusa« i dens første Kamp. Af og til var Krydserens graa Skrog ganske skjult af Projektilernes Vandsøjler, men pludselig saas den atter, medens Ilden fra dens Kanoner glimtede gennem Vandstøvet. Af og til blev den ramt, og nu og da saa vi gennem den gullige Korditrøg de røde Flammer og sort Røg, naar Projektilerne ramte og eksploderede. At den kunde udholde en saa kraftig Beskydning uden at synke, syntes os et Mirakel; men den bed sig fast i den nærmeste Modstander med de to Skorstene indtil de tilsidst gensidig overdængede hinanden paa kun 3000 yards Afstand. Kampen var overordentlig haard.

Skønt den tyske Krydser kæmpede bravt, blev den slemt tilredt, og flere Gange, naar Røgen spredte sig, saa vi de engelske Projektiler springe om Bord i den. Pludselig saas et grønligt-gult Blink af et Projektil, som eksploderede under Broen. Denne Træffer maa have gjort megen Ravage om Bord, thi da vi atter saa Krydseren, havde den afbrudt Kampen og fjernede sig mod Øst.

Netop i det samme kom vor anden lette Krydser, »Fearless«, som havde været detacheret sammen med nogle Destroyers, op for fuld fart og aabnede en hæftig Ild paa den tyske Krydser med fire Skorstene, som stadig beskød »Arethusa«. Tyskeren beskød nu kun »Fearless«, og gensidig hamrede de to Skibe løs paa hinanden.

Medens jeg stod og saa paa denne Tvekamp, greb Chefen mig i Armen og pegede Styrbord ud. Der saa jeg kun 3 à 4 Sømil borte røde Klipper lyse gennem Disen. Det kunde kun være en Ting — Helgoland.

Aandeløs stod vi der og ventede i næste Øjeblik at se Glimtet fra en af Øens store Kanoner. Men det kom ikke. De fik ikke Lejlighed til at affyre et eneste Skud. Der kom Ordre til alle Skibe og Destroyers om at staa Vest

»Arethusa«.

paa og samles om »Arethusa«. Vi udførte Ordren med Glæde, det vilde ikke have været sundt at stifte Bekendtskab med disse røde Klipper.

I nogen Tid dampede vi Vest paa, medens »Arethusa«, der havde lidt en Del, søgte at udbedre sine Skader. Først bagefter fik vi at vide, hvilken forfærdelig Beskydning, den havde været udsat for. Baade Maskine og Kedler var blevet saa beskadigede, saa Farten maatte sættes betydeligt ned. Alle Kanoner og Torpedoapparater, paa nær en enkelt Kanon, var ødelagte, og et Projektil som eksploderede, antændte Ammunitionen paa Dækket og foraarsagede en Brand, saa at alt Træværket stod i et Flammehav, før Ilden blev slukket.

Men »Arethusa«s Chef var ikke den Mand, som gav op, fordi hans Skib et Øjeblik var hors de combat. Han fik Ammunition bragt op, fik Skytset i Stand og fik de Saarede bragt ned for atter at være klar til at møde en ny Fjende.

Kl. 10 fik vi Radiotelegram om, at to Destroyers, der fulgte Undervandsbaadene, som laa nærmere ved Kysten, blev jaget af lette Krydsere, hvorpaa »Arethusa« og »Fearless« og flere Destroyers vendte for at bringe Hjælp. Men efter en halv Times Tid var vi atter for nær ved Helgoland uden vi fik nærmere Besked, saa der var intet andet at gøre end atter at staa til Søs.

Men endnu var det ikke forbi. Omtrent Kl. 11, da »Arethusa« saa nogenlunde var kampdygtig igen, saas atter en fjendtlig Krydser med fire Skorstene kommende ud af Disen, og den aabnede straks en hæftig Ild paa »Arethusa«. Situationen var kritisk nok, men baade »Arethusa« og »Fearless« optog Kampen, medens nogle Destroyers fik Ordre til at angribe Fjenden med Torpedoer. De startede for fuld Fart, medens Projektilerne slog ned rundt omkring dem, og Tyskeren, som ikke vilde modtage Torpedoangrebet, vendte om og forsvandt atter i Disen.

Vi var endnu ikke fri for denne Krydser, for efter kun ti Minutters Forløb kom Skibet atter til Syne og

aabnede igen Ilden. Vore to Krydsere svarede ligesom før, og ramte den flere Gange med Held, medens en anden Klump Destroyers gik i Angreb.

Hvorledes »Arethusa« undgik at synke er næsten et Mirakel. Den var bogstavelig indhyllet i Plasket fra de eksploderende Projektiler, og herom siges i den officielle Rapport »Salve efter Salve faldt mellem ti og tredive yards for kort, men ikke et eneste Skud ramte.«

Forsynet var med os, thi efter en kort Kamp satte Tyskeren, alvorlig beskadiget, atter Kursen mod Helgoland.

Kun fem Minutter efter saas en anden Fjende, nemlig Krydseren »Mainz«. Den aabnede Ilden, og »Arethusa« og »Fearless« svarede. Ogsaa vi skød paa dem, uden at se Resultatet og pludselig vajede der atter et Signal.

»Divisionen skal angribe med Torpedoerne, Sir« meldte Signalgasten.

»Vel, Giles« svarede Chefen roligt. »Løjtnant fløjt ned til Torpedoapparatet og sig de skal være klar«.

I samme Øjeblik syntes jeg, at jeg blev syg, fortvivlet syg, thi en Salve hvislede over Hovederne paa os med en djævelsk Hylen og Skrigen, saa jeg ganske ubevidst dukkede Hovedet. Men Chefen stod som sædvanlig ganske rolig, han ænsede knap de hylende Projektiler, viftende dem af Vejen som om det havde været en Myggesværm. »De forbandede Fyre«, sagde han, »hvorfor kan de ikke vælge en jævnbyrdig Modstander.

Vi fik ikke lang Betænkningstid, thi umiddelbart efter satte Divisionsføreren Fart paa og drejede 8 Streger ud. Vi andre fulgte efter i Kølvanet, styrtende frem mod Fjenden, som øjeblikkelig koncentrerede Ilden paa os.

»Mainz« skød udmærket, Havet stod i et Plask omkring Divisionsbaaden, som nu og da blev ramt. Den fortsatte sin Kurs, og midt i en Hagl af Projektiler forandrede den Kurs og affyrede en Torpedo.

Foran os stod Søen i et Skum som langs en Klippekystr i Storm. Fjenden koncentrerede Ilden paa det Sted, hvor vi skulde dreje for at faa vor Torpedo til at bære paa Maalet. Det var et spændende Øjeblik.

Den næste Destroyers drejede, og jeg saa Sølvstriben af Torpedoen, som forlod Røret. Vi var oppe paa 30 Knobs Fart, og det Sted, hvor Vandet blev pisket til Skum, kom vi hurtigt nærmere.

»Fyr, naar De har Sigtet«, sagde Chefen, han kiggede hen paa mig, der stod ved Fløjten.

»Styrbord, femten, Bewles!«

Jeg fik akkurat Ordren bragt videre, før vi kom ind i den farlige Zone. Luften fyldtes pludselig af Hylen, Skrigen og Hvinen, højere, langt højere end alt hvad vi tidligere havde hørt. Maaske var det et Projektil, som faldt for kort, men jeg følte mig pludselig gennemblødt til Skindet. Skibet rystede, der kom en forfærdelig Eksplosion, et Flammehav blændede mine Øjne, og jeg mærkede den modbydelige Lugt af Gassen fra Eksplosionen. Et Brag fulgt af endnu en brølende Detonation agterude, en Hvislen og Susen af Splinter og en støjende Lyd af Kanonerne.

»Mainz« skød visselig godt, og selv nu aner jeg ikke, alt hvad der skete, medens den helligede os sin Opmærksomhed. Det var en gyselig Oplevelse. Det varede maaske et Minut, eller halvandet, men var dog som et uendeligt Mareridt, hvor Sekunderne syntes Timer.

Kanonernes Larm og Projektilernes Skrald blev svagere, da vi var kommen igennem det farlige Bælte, hvor vore Eftermænd nu skulde gaa samme Skærsild igennem. Vi blev nu ikke længere beskydt, og jeg følte det, som jeg fra et overfyldt, varmt Værelse kom ud i den kølige Luft udenfor. Det var en Befrielse.

Jeg havde troet, at vor Skib vilde synke eller at det i det mindste var ude af Stand til at dampe videre, men overrasket og glad blev jeg, da jeg saa, vi kunde dampe videre ligesaa hurtigt som før, og hvert Sekund bragte os nu længere og længere bort fra de frygtelige Kanoner og nærmere til vore Venner.

Midt i Larmen hørte jeg nu en dump Lyd, der lød som

om en tøjklædt Staaldør blev slaæet haardt til i et lethygget Hus.

Jeg saa spørgende paa Chefen, og han paa mig.

»Det var en Torpedo« brast det ud af ham »en af os har alligevel ramt den«.

Jeg vendte mig om, og forstod at »Mainz« var færdig. Den var standset og laa allerede stærkt paa Næsen. Den brændte livligt midtskibs, og stadig søgte de ubarmhjærtige Projektiler den, for nu og da saa jeg Ildglimtet, naar de ramte og eksploderede.

Nærmere og nærmere lød Kanonskud, det var vor Eskadre af lette Krydsere med »Southampton« i Spidsen som nærmer sig for at give den Naadestødet. I mindre end fem Minutter havde deres koncentrerende Ild reduceret den ulykkelige »Mainz« til et brændende og synkende Vrag. Den ene Mast og 2 Skorstene gik udenbords, medens Bagbords Side blev gennemboret som et Ristværk, og gennem Hullerne saa vi Gløden fra Helvede indenbords. Kanonerne var demolerede, Affutagerne, og Dækket var en kaotisk Slagterbod af vredet Staal og døde og saarede Legemer. Midtskib rasede Ilden vildt, Røg og Flammer stod ud af den som fra en ildspyende Vulkan.

Da vi tabte den af Syne i Disen, var Skydningen ophørt, jeg saa Stævnen synke dybere og dybere og saa en britisk Krydser og Destroyer samle de Overlevende op. Klokken var da et Kvarter over tolv.

Knap syv Minutter efter var »Arethusa« og vi igen i Kamp paa lang Afstand med en ny Modstander med fire Skorstene, den lette Krydser »Köln«; men i Disen fortonede sig samtidig de uhyre graa Skikkelser af vore fire Kampkrydsere, der for fuld Fart kom os til Hjælp. Det var »Lion«, »Queen Mary«, »Invincible« og »New Zealand«, og da de kom nærmere, mørke, truende og tavse, var det som om deres uhyre Skrog fyldte hele Horizonen. Vi viste dem, hvor vor sidste Fjende var, hvorefter de forandrede Kurs for at komme ned mellem den og Helgoland. Da de forsvandt for os øster paa i Disen hørte vi samtidig den rullende Torden fra deres svære Kanoner. Og saa blev alt stille.

Vi dampede videre mod Vest, saa hurtigt som »Arethusa« kunde. Mellem Kl. 1 og Kl. 1¹/₂ hørte vi igen den dybe Brummen fra Kanonerne østpaa, da Kampkrydseren sænkede »Köln« og »Ariadne«. Atter Stilhed, og saa Signalet fra Sir David Beatty: »Lion« til alle Skibe og Destroyers »Retire«.

Kampen i Helgoland Bugt var forbi.

C. I. SPEERSCHNEIDER,
Kaptajn.

DAZZLE-MALEDE SKIBE

Fra vore egne Havne og Farvande lærte vi de »camouflerede« Skibe at kende. De fleste af de store Transportdampere, der kom hertil for at bringe engelske og franske Krigsfanger hjem, var udstyrede med denne fantastiske Krigsmaling, der syntes et Udslag af de moderne Kunstretninger: Futurisme eller Kubisme. Naar vi saa paa Skibene, fik vi et tydeligt Indtryk af Hensigten med Camoufleringen, eller, som den med et præcisere Udtryk ogsaa benævntes »dazzle-Malingen«.

Hensigten med denne Bemaling er ikke, som mange maaske antager, at skjule Skibet. Dette søger man at opnaa ved Camouflage i Landkrigen, hvor man f. Eks. søger at faa et Batteri til at falde sammen med det Krat, hvori det er anbragt. Hensigten med dazzle-Maling af Skibet er at utydeliggøre dets Form, dets Silhouet paa en saadan Maade, at det bliver vanskeligt for en angribende Undervandsbaad at skønne Skibets Kurs, noget som nødvendigvis maa tages i Betragtning ved Sigtningen under Torpedoskydning mod Skib i Fart, og forøvrigt ogsaa ved Skydning med Kanon paa længere Afstand.

Opfinderen af dazzle-Malingen, i alt Fald i dennes under Krigen anvendte Form, er den engelske Søofficer og Marinemaler, Commander *Norman Wilkinson*. I Maj Maaned 1917 henvendte han sig til det engelske Admiralitet med sit med Farveskitser bilagte Forslag, og gjorde gældende, at hvis man anvendte den foreslaaede Malemaade — hvorved Skibet ligesom blev brudt i Stumper og Stykker — vilde man vanskeliggøre de tyske U-Baadschefer Igtagelsen af Skibene og Sigtningen gennem Periskopet. Det vilde i alt Fald medføre en Forsinkelse, som i mange Tilfælde kunde blive skæbnesvanger for U-baaden og til Frelse for det Skib, den havde udset sig til Bytte.

Admiralitetet foretog da et Forsøg med Transportskibet »Industy«, og da Forsøget faldt godt ud, blev straks 50 Transportskibe, der hidtil havde været sortmalede »dazzlede« paa samme Maade, og da Rigtigheden af Wilkinsons Teori efterhaanden vandt mere og mere Anerkendelse, varede det ikke længe, før det blev obligatorisk for alle Rederier at lade deres Skibe »dazzle-male«. Der blev dannet en Stab, hovedsagelig af Malere og Arkitekter, som fik Hovedkvarter og blev uddannede ved Royal Academy, og herfra udsendtes et stort Antal »dazzle-Malere« forsynede med Modeller og Planer. Dette udvikledes efterhaanden fuldstændig systematisk. Der udarbejdedes stadig nye Tegninger og Mønstre, disse inddeltes i Typer og Størrelser alt efter de forskellige Typer og Størrelser af Skibe, saaledes at man, naar et Skib kom i Havn, øjeblikkelig kunde vælge en passende Modellskitse og gaa i Gang med Malingen. Det var imidlertid umuligt at have Modeller, der passede nøjagtigt til hvert Skib, men da der samtidig arbejdedes efter ganske bestemte Systemer, og det var nødvendigt at overholde disse, hvis man vilde opnaa gunstige Resultater, stilledes der store Krav til Akkuratessse og sikkert Blik. At tillæmpe en Farveskitse, beregnet paa et Skib paa 230 Fods Længde til et Skib paa 200 Fods Længde, var saaledes ingenlunde nogen let Opgave.

Som det har været Tilfældet med andre »Kunstretninger«, har dazzle-Malingen iøvrigt maattet kæmpe med Kritiken og manglende Forstaaelse, men i England blev der da indrettet et Demonstrations-Teater, hvor Kritiken maatte give op, da Forsøgene gav højst interessante og overraskende Resultater, der viste hvor vanskeligt det var at bedømme, hvorledes Modellerne af det dazzle-malede Skib var anbragt.

S—r.

